

Död författare ställd inför rätta

Vid hemkomsten från sommarstugan läste jag igenom sommrens nummer av Dagens Nyheter då mina ögon föll på en konstig rubrik:

"Turkiet åtalar död författare.

En död författare har dragits inför rätta i Turkiet. Mahmut Baksi, en kurdisk och svensk författare som avled förra året, har åtalats för sin bok "Falken". Åtalspunkten är "skymf och förakt för den turkiska armén, prästerskapet, säkerhetstjänsten och regeringen".

Visserligen har man hört talas om den turkiska rättvisans egendomligheter, som när en författare för något år sedan dömdes att äta upp en av sina artiklar, men detta var nog ett snäpp till i stollighet.

Jag kände Mahmut Baksi. I början av nittioalet deltog vi ett radioprogram i Luleå tillsammans - "Sena skrönikörer" hette det, och vi hade fantastiskt roligt. Han berättade en skröna om Noaks ark där alla djur fick lämna in sina kön under färden för att det inte skulle bli moralisk upplösning ombord. Sedan, efter strandningen på Arrarat, skulle alla få tillbaka sina kön mot uppvisande av inlämningskvitton. Detta ledde naturligtvis till de fasansfullaste förväxlingar där fel kön såväl i storlek som form hamnade hos fel organismer.

Efter programmet gick vi på restaurang och berättade skämtbitar för varandra, flög så småningom tillbaka till Stockholm. Vi kom att tala om författandets villkor och jag ställde frågan:

- Vad är du först och främst: författare eller kurd.

Då blev Mahmut allvarlig och inåtvänd.

- Den frågan har jag faktiskt inte ställt mig. Jag måste fundera.

Och han satte sig längst bak i planet och funderade. Efter tio minuter kom han tillbaka.

- Författare, sade han, jag är mer författare än kurd. Det är inte bara kurderna som ska befrias.

Och jag kände att Mahmut och jag bodde i samma land.

Under de sista åren var Mahmut sjuk men förblev obruten i sitt författarskap. Möjligen växte hans kurdiska arv starkare fram. Han flyttade så att säga från författarlandet hem tillbaka till kurdiska. Efter 56 år och 25 böcker lämnade Mahmut jordelivet och begravdes, berättar hans brorson Kurdo Baksi, i Diyarbekir bredvid sina föräldrar, åtföljd av minst 70.000 människor. Han kom hem i en kista svept i den svenska flaggan.

I 33 år förvägrades han hemresa och nu efter sin död åtlas han. Han torde vara den ende döde författare som ställs inför rätta.

Den turkiska regeringen kunde inte skilja på Mahmuts liv och på hans verk, de kunde inte skilja på hans kurdiska härstamning och på hans författarskap. De som döms i denna rättegång, som får äta upp sina juridiska papper, är naturligtvis återigen de turkiska makthavarna vars stollerier nu når litterärt himmelska höjder.

Men Mahmut kommer att leva länge, länge som den enda döde författare som ställts inför rätta. Till och med efter sin död skriver han berättelser.